

ПРАВА ДІТЕЙ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Клюшник А., студ.

Слово “омбудсмен” запозичено із шведської мови й рівнозначне поняттю “правозахисник”.

На омбудсмена покладений парламентський контроль за дотриманням конституційних прав людини й основоположних свобод. Він має право одержувати будь-яку інформацію, у тому числі й секретну, ознайомлюватись з будь-якими документами, без перешкод відвідувати будь-які органи влади та місцевого самоврядування, підприємства та організації, бути присутніми на засіданнях органів влади, судів усіх інстанцій (в тому числі й Конституційного Суду), запрошувати посадових та службових осіб для одержання пояснень, вимагати від них сприяння проведенню перевірок діяльності підконтрольних і підлеглих їм установ, підприємств та організацій, звертатися до суду із заявою про захист прав і свобод людини, перевіряти стан дотримання прав і свобод людини державними органами, у тому числі органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність.

Практика різних країн засвідчує, що інститут дитячого омбудсмена утворюється тоді, коли суспільство відчуває слабкість існуючих механізмів контролю за реалізацією державою прав дітей, коли існують значні масштаби порушень прав дітей батьками, посадовими особами, чиновниками різних дитячих установ, коли суспільство прагне поставити цьому перепону. Омбудсмен повинен добиватися справедливого ставлення до дітей з боку різних органів влади, допомагати їм, користуючись уже існуючими правами, а також сприяти визнанню за дітьми тих прав, які ще не дістали свого законодавчого закріплення.

Інститут Омбудсмена, або уповноваженого з прав дітей – це нова структура, що розвивається. На міжнародному рівні Комітет ООН з прав дитини закликає держави запровадити такі правоохоронні органи. Інститут омбудсмена вважається необхідною частиною процесу моніторингу по впровадженню прав дитини. Комітет з захисту прав дитини вважає, що без незалежного правозахисного органу, права дитини мають мало шансів стати пріоритетом і бути захищеними.

Нелегко оцінити значення інституту омбудсмена. Багато з них створені нещодавно і ще не встигли досягти значних

результатів. Лише декілька отримали незалежну оцінку, серед них Омбудсмен Норвегії. Необхідність існування спеціалізованого омбудсмена зумовлюється щонайменше трьома причинами: по-перше – діти в силу особливостей психічного та фізичного розвитку вимагають особливого підходу; по-друге – в силу відсутності життєвого досвіду і в певній мірі залежного становища, вони не завжди самотійно можуть захистити свої права та законні інтереси; по-третє – благополуччя та нормальний розвиток дітей визначають майбутнє будь-якої країни.

Дитячий омбудсмен покликаний домагатися не тільки дотримання законодавчо закріплених прав дітей, але й розширення та більш повного дотримання батьками своїх обов'язків перед дітьми. Таким чином, через уповноважених діти зможуть самотійно брати участь у процесі прийняття рішень із захисту своїх прав. З огляду на те, що права дитини є однією з найвищих цінностей у суспільстві, діяльність омбудсменів з прав дитини є актуальною, оскільки останні спроможні підвищувати усвідомлення важливості дитини в суспільстві.

Щодо України, то держава створила власну нормативно-правову базу, що спрямована на захист прав дитини. Конституція проголошує державний захист дитинства, рівноправність дітей незалежно від походження. У квітні 2001 прийнято Закон України "Про охорону дитинства". Особливий внесок у справу забезпечення прав дитини у світі робить Дитячий Фонд ООН (ЮНІСЕФ). Він має повноваження сприяти координації зусиль урядових, недержавних та комерційних організацій всіх країн світу задля забезпечення виживання, захисту й розвитку дітей. В Україні й надалі проводиться активна діяльність щодо забезпечення прав дітей. Актуальність проблеми створення дитячого правозахисника обумовила й притягла увагу політиків та науковців, зокрема міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту, омбудсмена з захисту прав людини Ніни Карпачової, народного депутата О. Фельдмана та інших представників органів державної влади.

Наук. кер. - Міщенко О.М., викл.